

Oponentský posudek bakalářské práce Veroniky Trpálkové:

Euroregion Erzgebirge/Krušnohoří a Euroregion Elbe/Labe na počátku 21. století

Bakalářská práce je komparativní analýzou populačního vývoje dvou regionů příhraniční spolupráce na česko – saském pomezí v období po roce 2000. Srovnání vývoje demografických ukazatelů je kromě zkoumání obecných diferencí na české a německé straně provedeno na úrovni okresů. Téma práce bylo zvoleno aktuálně, neboť euroregiony, jakožto uskupení měst, obcí či okresů, vytvářené na podporu rozvoje periferních území a zlepšování životní úrovně obyvatel pohraničních oblastí se těší zájmu a podpoře regionálních, národních i celoevropských institucí. Práce je popisného charakteru, autorka používá standardních ukazatelů a metod demografické analýzy (včetně nepřímé standardizace), pro potřeby této práce naprosto dostačující. Má logickou stavbu, přičemž je rozdělena do 8 kapitol, kde kapitoly 4 až 7 se zabývají vlastním populačním vývojem v zmíněném časovém období. Kapitoly jim předcházející jsou zaměřeny na uvedení do studované problematiky, obsahují informace k institucionálnímu vymezení regionů, historické souvislosti, jsou zde stanoveny cíle práce, vytyčeny pracovní hypotézy, popsány metody analýzy. Nechybí přehledný závěr, v němž jsou zhodnoceny výsledky analýzy, porovnány s hypotézami a posouzeny regionální rozdíly. Po formální stránce práce obsahuje všechny náležitosti, 41 stran vlastního textu doprovází 6 tabulkových a 4 obrázkové přílohy, z třístránkového seznamu literatury a pramenů je zřejmé, že autorka prostudovala dostatečné množství materiálů, ze kterých hojně a správně v práci cituje (celkem 55 stran). Technické provedení obrázků i tabulek v textu i příloze je na výborné úrovni.

Přesto mám k předložené bakalářské práci řadu připomínek, jednak ke kvalitě textu, ale také závažnějších, věcných, jež se týkají vlastní analýzy, které si dovoluji dále uvést:

1. Nepřesně je popsán účel standardizace (s. 17). Metoda se nepoužívá k porovnání dat demografických událostí jednotlivých okresů, jak autorka tvrdí, ale je to metoda, která se dá použít při hodnocení či porovnání celkové intenzity procesů, již ovlivňuje také věková struktura.
2. Postup výpočtu nepřímé standardizace je popsán chybně – není pravda, že vychází přímo z věkové struktury srovnávací populace a její výsledné míry jsou závislé na věkové struktuře této populace (s. 17, ale stejně chybná interpretace je i na s. 29); formální vyjádření vzorcem je však správně, zřejmě je správný i výpočet.
3. Spíše za nepozornost považuji ve vzorci pro index stáří obráceně popsané věkové skupiny v čitateli a jmenovateli (s. 17), výpočty v další kapitole jsou provedeny i posouzeny správně.
4. Ve vzorci pro výpočet úhrnné plodnosti žen chybí, že jde o ženy v plodném věku (s. 18).
5. K věkové pyramidě a hodnocení věkové struktury (s. 26): porovnávat lze pouze rozsahem stejné věkové skupiny; nelze tedy tvrdit, že „od věkové struktury ... se nejvíce vychyluje věková skupina 65-74 let na německé straně ER Elbe“ – tato skupina je desetiletá, mladší skupiny jsou pětileté. Také konstrukce pyramidy je z tohoto hlediska nesprávná – pokud nelze rozdělit obyvatelstvo do stejně velkých věkových tříd (zde 5letých), je třeba frekvenci, tj. délku pruhu proporcionálně upravit (zmenšit) ve stejném poměru, v jakém je základna, tedy počet věkových skupin, zvětšena vzhledem k většině užších věkových skupin. Proto je chybně znázorněn věk 0-14, 15-24 i 65-74 let; horní otevřený věkový interval (75+) se také doporučuje upravit, buď již popsanou metodou, nebo zmenšováním početnosti osob ve

starších věkových ročnicích podle nějaké modelové věkové struktury, aby věková pyramida znázorňovala přirozeně vymírání ve vysokém věku.

6. Na str. 31 je hodnocena naděje dožití při narození, a ačkoliv autorka uvádí, že v úmrtnostních poměrech mužů a žen jsou rozdíly projevující se rozdílnou nadějí dožití, hodnotí ji pomocí průměrné naděje dožití pro obě pohlaví – uvádí ji jako průměr za okresy, ale už není zřejmé, jak je vypočten; není vysvětleno, proč nepoužila hodnoty naděje dožití pro každé pohlaví zvlášť.
7. Protože počet obyvatel a jejich věková struktura nejsou v německých a českých částech euroregionů stejné, měly by při posuzování přirozené měny větší vypovídací hodnotu relativní ukazatele (hmpp) než absolutní údaje – správně je to provedeno u hodnocení intenzity vystěhování a přistěhování; bohužel hodnocení výsledného migračního pohybu, stejně jako celkových přírůstků, je už opět jen pomocí absolutních počtů - proč? (kap. 6.3, kap. 7).

Řada zmíněných nedostatků se zdá být způsobena špatně provedenou nebo uspěchanou korekturou. Tomu nasvědčuje i větší počet překlepů, tvaroslovných chyb, nedomyšlených formulací (např. str. 26, první odst., str. 27, předposlední odst.).

Bakalářská práce Veroniky Trpálkové Euroregion Erzgebirge/Krušnohoří a Euroregion Elbe/Labe na počátku 21. století mne po stránce obsahové sice ničím výrazným neoslnila, nicméně, autorka podle mého názoru splnila obsahové i formální požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 6. 6. 2010

RNDr. Dagmar Bartoňová, Ph.D.